

نقش ایکوم در بازگشت و استرداد اموال فرهنگی

ترجمه حسین حاجی حسن

حیاتی و پویای خود را از دست خواهند داد و تنها به صورت گورستانهایی از مجموعه آثار گردآوری شده، برای تماشای افراد کنجکاو در خواهند آمد.» مختار لویس با بیان مطالبی که در پی می آید باعث بهت و حیرت حضار شد؛ او گفت: «بسیاری از موزه‌ها در مراکز شهرهای بزرگ سراسر جهان، مجموعه‌های بسیار با ارزشی از فرهنگ کشورهای آفریقا، خاورمیانه، آمریکای مرکزی و جنوبی، آسیا و جزایر اقیانوس آرام را در بر گرفته‌اند، در حالی که بسیاری از این کشورها، در همان حال از داشتن میراث فرهنگی خود محرومند».

شاید در حال حاضر مذاکره برای اعاده این اموال فرهنگی به کشورهای مبدأ سودمند نباشد، و حتی اگر موزه‌های شهرهای بزرگ بخواهند چنین کنند، این سؤال پیش می آید که آیا کشورهای مبدأ می‌توانند موزه‌ها و پرسنل ماهر و آگاه را برای حفظ و مراقبت از این مجموعه‌ها فراهم و تأمین کنند؟

۱- این مقاله برگردان فارسی جزوه‌ای است که از سوی شورای بین‌المللی موزه‌ها در ۱۲ صفحه به اضافه پنج صفحه کتابشناسی، تحت عنوان "The role of ICOM in the field of return or restitution of cultural property" در آوریل ۱۹۹۱ منتشر شده، به دست ما رسیده است.

۲- متن کامل سخنرانی مختارلویس روزنامه نگار اندونزیایی را در پانزدهمین کنفرانس سه سال یکبار ایکوم در شماره نهم و دهم مجله موزه‌ها می‌توانید مطالعه فرمایید.

آگاهی‌نامه‌ای برای هفتمین اجلاس کمیته بین دول در مورد ترویج و تشویق در بازگرداندن اموال فرهنگی به کشور مبدأ و یا استرداد این اموال در مواردی که به طور غیر قانونی تصاحب شده‌اند.^۱

مقدمه

همه فعالیت‌های شورای بین‌المللی موزه‌ها - تقویت شبکه حرفه‌ای و سیستم ارتباطات موزه‌ای، در چهارچوب یک نظامنامه خاص اخلاقی - یونسکو را در رسیدن به اهدافی چون بازگرداندن، استرداد و مسئله قاچاق اموال فرهنگی یاری می‌دهد. ایکوم به عنوان بااهمیت‌ترین عرصه مباحثه در چنین زمینه‌هایی به خدمت مشغول است. این گزارش، آخرین گفتگوها و نیز تصمیماتی را که از دیدگاه حرفه‌ای و اخلاقی در فاصله زمانی بین ششمین و هفتمین اجلاس کمیته بین دول گرفته شده، در بر می‌گیرد.

در پانزدهمین کنفرانس سه سال یکبار ایکوم، که از ۲۷ اوت تا ۵ سپتامبر ۱۹۸۹ (برابر با پنجم تا چهاردهم شهریورماه ۱۳۶۸) در لاهه برگزار شد، مختارلویس^۲ از اندونزی، طی یک سخنرانی هیجان‌انگیز، در برابر بیش از ۲۰۰۰ نماینده گرد آمده در کنفرانس، در مورد گسترش مجموعه‌ها و موزه‌ها چنین گفت:

«بدون آموزش صحیح کارکنان و پرسنل، بدون بناهای مناسب، بدون مهارت در مرمت و حفظ آثار، بدون برنامه‌نویسان خلاق، بدون برقراری و تقویت سیستم اطلاعاتی و ارتباطی، بسیاری از این موزه‌ها، فعالیت‌های

یکی از وظایف مهم آیکوم این است که در به وجود آوردن شرایط حرفه‌ای، که به بازگشت موفقیت آمیز و تداوم حفظ اموال فرهنگی منجر شود با موزه‌ها همکاری کند. لویس از کارکنان موزه‌ها دعوت کرد که خلاقیت و ابتکار عمل بیشتری برای برنامه‌ریزیهای جدید مبادلاتی و مشارکتی از خود نشان دهند، و به تبیین نقش موزه‌ها در ایجاد تفاهم بین جوامع انسانی در جهان بپردازند. نمایندگان شرکت کننده در کنفرانس، با تصویب یک برنامه سه‌ساله برای تلاش بیشتر در این زمینه توسط آیکوم، در طول سالهای ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۲، به دعوت لویس پاسخ مثبت دادند.

«خطرهایی که میراث ملی و فرهنگی جوامع انسانی را تهدید می‌کند، اثراتی است که گذشت زمان و بی توجهی، بر این میراث به جا می‌گذارد و تدابیری را طلب می‌کند که تنها با بسیج مقامات محلی، کشوری و بین‌المللی می‌توان بدان دست یافت. شناخت مقام و منزلت متخصصین فن، آموزش کافی پرسنل مربوطه و فراهم آوردن اطلاعات بنیادی برای کارکنانی که در موزه‌های گوناگون، در رشته‌های همگون فعالیت می‌کنند، از تمهیداتی است که برای گسترش یک سیاست جامع در این زمینه ضرورت می‌یابد. این سیاست باید در ترویج و توسعه مراکز حفظ آثار، آموزش، اسناد و تبادل کارمند به کار گرفته شود، و مبادله اطلاعاتی را تسهیل بخشد.» یکی از فعالیتهای عمده آیکوم، که از این برنامه نشأت می‌گیرد، کنفرانس بزرگی است که در نوامبر ۱۹۹۱، تحت عنوان «میراث آینده - چه موزه‌هایی برای آفریقا؟» در بنین^۳، غنا^۴ و توگو^۵ برگزار خواهد شد. حفظ و ترویج میراث آفریقا برای کشورهای آفریقایی و همگنان بین‌المللی آنها از اهمیت خاصی برخوردار است. آیکوم در نظر دارد موزه‌داران، پژوهشگران و صاحب‌بنظران امور اقتصادی و سیاسی را گرد هم آورد تا با حضور در کارگاهها راههای مؤثر حفظ و ارتقای میراث آفریقا را بررسی کنند. امید است که چنین تدابیری همکاریهای جدیدی را برای تحقق عملی امور به وجود آورد.

در طول سال ۱۹۸۹، دبیرخانه آیکوم گزارش مفصلی در زمینه نقش آیکوم در مقابله با قاچاق تهیه کرد. این

گزارش در سمپوزیوم بین‌المللی سرقت و قاچاق اموال فرهنگی و آثار هنری، که توسط اینترپل^۶ (پلیس بین‌المللی)، در دسامبر ۱۹۸۹، در شهر لیون تشکیل گردید، مطرح شد. آیکوم در حال حاضر با دولت کانادا و شبکه اطلاعاتی میراث کانادا^۷ برای کسب موافقت آنها در دستیابی اعضای آیکوم به اطلاعات مربوط به سرقت اموال فرهنگی مشغول مذاکره است؛ اطلاعات مورد نظر بر اساس تجربه و منابع پلیس بین‌المللی کانادا و شبکه اطلاعاتی میراث کانادا در طول بیش از ده سال به دست آمده است. این پروژه نه تنها منعکس کننده اسرار اطلاعاتی اینترپل نخواهد بود، بلکه ارتباط بین موزه و دوایر اجرای قانون را تقویت خواهد کرد.

آیکوم برای اینکه بتواند اعضای خود را بر اهمیت مسئله قاچاق آگاه کند به همکاری خود با اینترپل ادامه خواهد داد. آیکوم با پیوستن به اینترپل در تشکیل سه کارگاه در این زمینه، برای کشورهای صحرای آفریقا، اروپای شرقی و مدیترانه‌ای همکاری خواهد کرد.

کمیته‌های ملی و بین‌المللی آیکوم و انجمنهای منطقه‌ای

برنامه‌های کمیته ملی و بین‌المللی آیکوم کلید اجرای مأموریت آیکوم است. بندهایی که در پی می‌آید نگاهی گذرا به برنامه‌های مربوط به مسایل شغلی و حرفه‌ای، استرداد، بازگشت به موطن اصلی و قاچاق است که در طول کنفرانس کمیته ملی و بین‌المللی آیکوم که هر سه سال یکبار برپا می‌شود در سال ۱۹۸۹ تنظیم شده است.

سیدوک (CIDOC)

کمیته بین‌المللی اسناد (سیدوک)^۸ در رابطه با همبستگی حرفه‌ای و میراث جهانی فعالیت دارد. این فعالیت از طریق گروههای کار، که موازین توسعه و تلفیق کار را در نظر دارند، صورت می‌گیرد. سیدوک، تبادل

- 3 Benin
- 4 Ghana
- 5-Togo
- 6- Interpol
- 7- Canadian Heritage Information Network (CHIN)
- 8- International Committee for Documentation

اطلاعات را پلی بین کشورها، موسسات و صاحبان فن - چه در کشورهای توسعه یافته و چه در کشورهای در حال توسعه - به شمار می آورد. سیدوک توجه می دهد، که حفظ میراث معنوی از همان اهمیتی برخوردار است که میراث فیزیکی، و باید با مطالعه موازین مبتنی بر اسناد و یاری گرفتن از باورها، داستانها و زبان به این امر پرداخت. سیدوک همچنین یاور توانمندی برای صورت برداری ملی و بین المللی از مجموعه های موجود در موزه ها است.

بسیاری از کشورها، صورت برداری ملی از اموال موزه ها را آغاز کرده اند، یا آن را در دست بررسی دارند؛ فرانسه، نروژ، دانمارک و مکزیک از آن جمله اند. کشورهای دیگری مانند بریتانیا، ایالات متحده و هلند، موزه ها را تشویق می کنند که هنگام تنظیم پروژه صورت برداری، موازین مبتنی بر اطلاعات ملی را مدنظر قرار دهند. آیکوم براساس تعهد یونسکو، در پروژه صورت برداری فعالیت ویژه ای دارد؛ صورت برداری از مجموعه های آثار فرهنگی آفریقایی در خارج از این قاره، صورت برداری از مجموعه های اقیانوس آرام و مطالعات مقدماتی برای صورت برداری از مجموعه های ملی کشورهای مالی و زئیر از آن جمله اند. آیکوم دولتها و مؤسسات وابسته را همواره تشویق می کند که در اتخاذ سیاستهای مربوط به میراث فرهنگی، سیاست تنظیم صورت برداری را در اولویت قرار دهند.

آموزش و فعالیت فرهنگی (سکا - CECA)^۹

سکا، با برنامه هایی در جهت توسعه نقش وسیع تر آموزش در موزه، با حمایت و راهنماییهای حرفه ای اعضای آیکوم، موزه ها را در امر آموزش یاری می دهد، و از طریق رایزنی و دادن کمکهای فنی، در تنظیم برنامه های آموزشی مشارکت دارد. سکا به منظور تشویق سیاست عدم تمرکز، اجلاس سالانه ۱۹۹۰ خود را، تحت عنوان آمزش موزه ها و محیط - فرهنگی و طبیعی - در گابرون^{۱۰}، بوتسوانا^{۱۱} برپا کرد.

کمیته بین المللی هنرهای کاربردی (ایکا)^{۱۲}
ایکا میزبانی اجلاسی را تحت عنوان «گردآوری مجموعه ها در قرن بیستم» در ژوئن ۱۹۹۱ در هلستینکی،

فنلاند را به عهده خواهد داشت.^{۱۳} برنامه اجلاس این خواهد بود که به تعریف فلسفه گردآوری مجموعه ها بپردازد و حوزه مسئولیت موزه ها را در قبال مستند سازی، توجیه، روشهای رفتاری، استنساخ و احوال بررسی کند. چگونگی مشارکت موزه ها را در تعیین اهداف گردآوری اشیاء، مورد مطالعه قرار دهد.

کمیته بین المللی هنرهای زیبا (ایکفا - ICFA)^{۱۴}

ایکفا، در اجلاس اکتبر ۱۹۹۰ در فلورانس، موضوع نقل و انتقال آثار هنری در جامعه اروپا و تغییرات ناشی از اتحاد اروپا در سال ۱۹۹۲ را مورد بحث و تبادل نظر قرار داد. این اجلاس با صدور قطعنامه زیر پایان گرفت:

موزه داران عضو شورای بین المللی موزه ها (آیکوم) که از ۲۹ تا ۳۱ اکتبر ۱۹۹۰ در فلورانس گرد آمدند، تاکید می کنند که هر کشوری موظف به حفظ میراث تاریخی و هنری خود و تعیین راههای تشخیص هویت آن است:

یاد آور می شوند که هر کشوری حق دارد اثری فرهنگی را در سرزمین ملی خود حفظ کند. این امر باید با روش صحیح و براساس موازین منطبق با علائق استثنایی هنری، اهمیت تاریخی یا ویژگی علمی و یا باهدف حفظ و نگهداری یک مجموعه به صورت کامل و دست نخورده صورت گیرد.

پیشنهاد می کنند که هر اثر فرهنگی که قرار است وارد بازار، یا از کشوری خارج شود، مدرکی دال بر اینکه مشمول مقررات مربوط به محدودیت حمل و نقل نمی شود همراه داشته باشد:

اظهار امیدواری می کنند که همه کشورها توافقنامه ای بین المللی را در زمینه استرداد آثار هنری که بدون موافقت کتبی مقامات کشورها، خارج می شوند، امضاء کنند.

9- Education and Cultural Action (CECA)

10- Gaborone

11- Botswana

12- International Committee for Applied Art (ICCA)

۱۳- بنابراین می بایست اجلاس «گردآوری مجموعه ها در قرن بیستم» تشکیل شده باشد اما مجله موزه ها تاکنون به گزارشی در باره آن دست نیافته است.

14- International Committee for Fine Arts (ICFA)

این کمیته اشاره می‌کند که موزه‌ها به برقراری ارتباط تنگاتنگ با جوامع انسانی مربوط به خود نیازمندند. برای تخصیص سهم کافی در بودجه ملی، لازم است که در رابطه با مشارکت موزه‌ها در پروژه‌های فرهنگی و محیطی، در مورد مسائلی چون فقر، سودآموزی، بیماری و سوء تغذیه نظم نویسی به وجود آید. از طریق این کمیته، گروههایی که در زمینه مردم‌شناسی در موزه‌ها فعالیت دارند، جلساتی را تحت عناوین زیر برگزار خواهند کرد. چگونه فرهنگ خود را به مردم خود معرفی کنیم؟ آیا موزه‌ها بویژه در جوامع در حال توسعه که اغلب مانع بزرگی بین موزه‌ها و مردم وجود دارد، بهترین مراکز نگهداری و معرفی اموال فرهنگی اند؟ چه باید کرد؟ چه اشیائی، از چه راهی و بوسیله چه کسانی باید گردآوری شوند؟

ایکمه اصرار دارد که کشورهای ثروتمند، در برنامه کمکهای خود، با اختصاص کمکهای مالی به موزه‌های موجود و پروژه موزه‌های جدید در جهان سوم، برای بعد توسعه فرهنگ، اولویت بیشتری قابل شوند.

ایمنی موزه‌ها (ایکمس - ICMS) ۱۶

ایکمس و کمیته حفاظت، در رابطه با مسئولیت متقابل خود، کمیته ویژه‌ای دایر کرده‌اند تا در آن به بحث و تبادل نظر در مورد حوادث غیر مترقبه در موزه‌ها پرداخته شود. ایکمس در نظر دارد چاپ تجدید نظر شده راهنمای ایمنی موزه‌ها را در سال ۱۹۹۱ به زبان انگلیسی منتشر کند. این راهنما به دنبال چاپ انگلیسی آن، در سال ۱۹۹۲ به زبان فرانسه منتشر خواهد شد. علاوه بر این ایکمس انتشار این راهنما را به زبان اسپانیولی مورد بررسی قرار خواهد داد. ایکمس طرح مقدماتی تهیه مقاله‌ای را در مورد حفاظت اساسی در برابر آتش‌سوزی و حوادث غیر مترقبه، در دست بررسی دارد و به ترجمه «واژه‌نامه ایمنی موزه» به زبانهایی چون عربی، ژاپنی، کره‌ای و... مشغول است.

موزه‌شناسی تأکید داشت و از متخصصین خواست تا در راه توسعه امور حرفه‌ای و آموزشی به رایزنی و سازماندهی بپردازند. «ایکتوپ» قواعد مربوط به کیفیت برنامه‌های دروس آموزشی موزه‌ها را در دست تهیه دارد. «ایکوم» به منظور بازنگری و بالا بردن سطح «راهنمای ایکوم برای کارآموزی حرفه‌ای موزه» با اکتوپ همکاری نزدیکی دارد. این راهنما مخصوص کارکنان موزه‌ها تدوین شده است. کارگاهی نیز برای سنجش توان پذیرش استفاده کنندگان آتی آن، بویژه کارکنان موزه‌های کشورهای در حال توسعه، در پاییز ۱۹۹۱ تشکیل خواهد شد. باتجربه‌ای که از این راه به دست خواهد آمد، ایکوم تشکیل کارگاههای دیگری را در زمینه کارآموزی بنیادی به عهده خواهد گرفت، نخستین آنها در باربادوس^{۱۸} خواهد بود. گروه کار اکتوپ در آفریقا، پیشنهاد کرده است که ایکوم با اجرای یک طرح آموزشی و تبادل نیروی متخصص در آفریقا، هويت حرفه‌ای مستقل و حضور خود را در آنجا تثبیت کند - طرحی که در صورت اجرا، کار خود را با بررسی نیاز موزه‌های آفریقا در زمینه آموزش شروع خواهد کرد.

کنگره بین المللی موزه‌های دریایی (ایکم - ICMM) ۱۹
این کنگره، کمیته‌ای فرعی در زمینه باستانشناسی دریایی دایر کرده که در طول سه سال آینده، به تکمیل بررسی سیاستهای مربوط به اشیاء موزه‌ای که از نواحی باستانشناسی زیر دریا به دست می‌آیند، خواهد پرداخت و نظر خود را در باره جهت گیری ایکوم برای تصاحب این اشیاء اعلام خواهد کرد.

انجمنهای منطقه‌ای و کمیته‌های ملی ایکوم، به عنوان کانونهای علایق جغرافیایی و زبانی اعضای ایکوم، شناخته می‌شوند، مبادلات بین کمیته‌های ملی، با وجود یک برنامه

15- International Committee for Museums Ethnography

(ICME)

16- Museum Security (ICMS)

17- Training of Personnel (ICCTOP)

18- Barbados

19- International Congress of Maritime Museums

(ICMM)

آموزش کارکنان (ایکتوپ - ICTOP)

موضوع کنفرانس ۱۹۹۰ «ایکتوپ» به «کارورزی کارکنان موزه‌ها به صورت آموزش مادام‌العمر» مربوط بود. این نشست بر ارتقای سطح شبکه مراکز کارآموزی

فعال توأمان و از طریق برنامه‌هایی چون برنامه انجمن موزه‌های آمریکا - مشارکت بین موزه‌های سالهای ۱۹۹۳-۱۹۹۱ شورای بین‌المللی موزه‌ها - افزایش یافته است. اکنون این برنامه، در دهمین سال تدوین خود، فرصتی بی‌نظیر در برقراری ارتباط فرهنگی از طریق توسعه و هدایت پروژه‌های مشترک و تکمیلی برای موزه‌های کوچک و بزرگ آمریکایی و بین‌المللی به وجود آورده است. این پروژه، همکاریهای مشترک حوزه‌های حساس عملیات موزه‌ای را در بر می‌گیرد. آیکوم از مشارکت موزه‌ها در امور اساسی منطقه، از طریق سازمانهای منطقه‌ای نیز حمایت می‌کند.

سادک‌کام (SADCCAM)

انجمن موزه‌ها و مؤسسات وابسته به آنگولا، بوتسوانا، زامبیا، مالاوی، موزامبیک، تانزانیا، لسوتو، سوازیلند و نامیبیا، کنفرانس سال ۱۹۹۱ خود را در زیمبابوه برگزار خواهد کرد و در مورد گسترش سیاستهای حفظ میراث، گسترش منابع حفاظت، و اداره میراث به بحث و تبادل نظر خواهد پرداخت. از اهداف مهم این کنفرانس، تحت فشار قرار دادن کشورهای در حال توسعه از طریق بین‌المللی، برای واداشتن آنها به تعمیم حداقل فعالیتها و برنامه‌های فرهنگی مورد نیاز است. اوایل امسال، در ماه مارس، کمیته ملی زامبیا کارگاهی تحت عنوان «قانونگذاری و اجرای قانون» در زمینه حفظ اموال فرهنگی زامبیا تشکیل داد.

سوئد، به منظور شرکت در دهمین سال فعالیت سازمان ملل در امور توسعه فرهنگی، ابتکار خاصی برای گسترش همکاریهای مؤثر بین سیزده موزه سوئد و سیزده موزه آفریقایی به کار برد. کشورهای دیگری در شمال اروپا، برای چنین همکاریهایی از خود علاقه نشان داده‌اند. منظور از چنین همکاریهایی، تحرک بخشیدن به امور حرفه‌ای موزه، تبادل فرهنگی و تفاهم است.

نقل و انتقال اموال فرهنگی از سال ۱۹۹۲ به بعد در اروپا، موضوعی است که توسط کمیته‌های گوناگون اروپایی مورد مطالعه قرار گرفته است. کمیته ملی فرانسه در سال ۱۹۸۹، اجلاسی در این زمینه در بر دو برپا کرد. گروه اروپایی آیکوم در حال هماهنگ کردن نقطه نظرهای

منطقه‌ای، در مورد مسائل مورد بحث است.

در سال ۱۹۹۱، آیکوم با حمایت یونسکو برای کمک به اعضای خود، پاتریک. جی. اوکیف^۲ را مأمور تهیه گزارشی از هنر و بازار هنر و سال ۱۹۹۲ کرد. این گزارش در برگیرنده قوانین موجود، و نقطه نظرهایی در فواید و نقایص آنهاست؛ مسائل خاصی که کشورهای اروپایی با به وجود آمدن بازار آزاد داخل جامعه مشترک، با آن مواجه خواهند شد، در این گزارش مورد توجه قرار گرفته است.

کمیته اخلاق حرفه‌ای آیکوم

این کمیته مشاور نیرومندی برای شورای اجرایی آیکوم در امر بررسی قوانین محسوب می‌شود. این کمیته، که کار خود را در سال ۱۹۸۶ آغاز کرده، برای بررسی مسائل گوناگون اخلاقی و موارد محرمانه‌ای که به آن ارجاع می‌شود تشکیل جلسه می‌دهد. کمیته اخلاق حرفه‌ای، از کمیته‌های ملی آیکوم خواسته است تا آخرین اطلاعات خود را بویژه باتوجه به قوانین و مقررات مربوط به «جریان آزاد اطلاعات» که می‌تواند بعضی اطلاعات محرمانه موزه‌ها را به مخاطره اندازد در اختیار آن کمیته قرار دهند. شمار اعضای این کمیته، به منظور انعکاس تنوع مسائل منطقه‌ای و ابراز نظرات خاص در سال ۱۹۹۰ افزایش یافت.

چاپ دوم کتاب قوانین اخلاق حرفه‌ای، به زبان انگلیسی و فرانسه در تابستان سال ۱۹۹۱ بین اعضا توزیع خواهد شد. نخستین چاپ این قوانین به منظور توزیع گسترده به ۱۶ زبان ترجمه و انتشار یافت. کار ترجمه چاپ دوم را بسیاری از کمیته‌های ملی عهده‌دار خواهند شد. توزیع این قوانین باعث شده است که مسائل مربوط به اخلاق، به صورت موضوعهایی مهم به وسیله کمیته‌های ملی آیکوم مورد بحث و تبادل نظر قرار گیرد. گزیده‌ای که در زیر می‌آید، نمونه‌ای از سطح مباحث در مجمع موزه‌هاست. گلوریا کرانمر^۱ با برداشت خود در مورد اهمیت اعاده اموال فرهنگی و اخلاق، نظریه و برداشت مختارلویس را در باره امور شغلی و حرفه‌ای توازن بخشید:

20- Patrick J. O'Keefe

21- Gloria Cranmer

«در سال ۱۹۸۶، در کنفرانسی تحت عنوان «موزه‌ها و تسلسل فرهنگی و هویت مردم بومی» در یوک موک^{۲۲} سوئد شرکت کردم. این کنفرانس که توسط شورای بین المللی موزه‌ها (آیکوم) و کمیسیون سوئدی یونسکو برگزار شده بود، با پیشنهاداتی که یکی از آنها را نقل می‌کنم، خاتمه یافت: بازگشت اموال فرهنگی و بقایای انسانی که از اهمیت فرهنگی برخوردار است. کنفرانس از تلاش آیکوم و یونسکو در فراهم آوردن زمینه بازگشت اموال فرهنگی، یا استرداد آنها در صورت تملک غیر قانونی، حمایت و پشتیبانی می‌کند. این بیانیه باید به طور جدی مورد توجه موزه‌هایی که به رعایت موازین اخلاقی خود در گردآوری اشیاء مباحات می‌کنند، مورد توجه قرار گیرد. اغلب شنیده‌ایم که مدیران موزه‌ها و موزه داران می‌گویند: «ما امروز مسئول کارهایی که در گذشته صورت گرفته است نیستیم»؛ یا «اگر ما این اشیاء را در طول سالهای گذشته نگهداری نکرده بودیم، آیا از بین نرفته بودند؟». این گونه مطالب، حقانیت راههای مشکوک گردآوری این اموال را توسط چنین موزه‌هایی توجیه نمی‌کند.

باید از این موزه‌ها پرسید: «چرا می‌خواهید اشیایی را که می‌دانید، یا مشکوک هستید که از راه سرقت و یا راههای غیر قانونی دیگر تملک شده‌اند، نگهداری کنید؟» اگر نمی‌توانید صادقانه به این سؤال پاسخ دهید، بهتر است با من از اخلاق سخن نگویند.^{۲۳}

شانزدهمین کنفرانس سه سال یکبار آیکوم

آیکوم مجمعی عمومی برای بحث و تبادل نظر در جامعه موزه‌ها تدارک دیده است. شانزدهمین کنفرانس سه سال یکبار آیکوم، که در شهر کینگی^{۲۴} در سپتامبر ۱۹۹۲ بر پا خواهد شد، به آینده خواهد نگرست و مسائل ژرف اجتماعی در زمینه آزادی خلاقه فکری، محیط زیست، ملاحظات اکولوژی و قحطی جهانی، تنشهای پیچیده درون نظامهای سیاسی، ناهماهنگیهای اقتصادی شمال و جنوب [دارا و ندار] و فرسایش فرهنگ اعصار کهن را ارائه می‌کنند و نماینده آن است. این کنفرانس در باره حدود مسئولیت موزه و اختیارات طبیعی موزه داری در قالب سئوالاتی در زمینه تعیین جایگاه واقعی فرهنگ اولیه (مبدأ) به بحث و تبادل نظر خواهد پرداخت.

نتیجه

دیرخانه آیکوم در پاریس، تلاش دارد ارتباط قوی و فعالی بین فعالیتهای اعضای خود و کمیسیونهای ملی یونسکو برقرار کند. نشریه اخبار آیکوم و مرکز اطلاعات موزه‌ای یونسکو- آیکوم، برای رساندن اطلاعات به اعضای آیکوم راههایی حیاتی‌اند. - بررسی مسائلی چون عودت، استرداد و قاچاق از عمده اهداف جامعه موزه‌هاست. موضوعاتی وجود دارد که موازین حرفه‌ای - روابط بین موزه‌ها و جوامع محلی، روابط بین موزه‌ها و فرهنگ - و اخلاق حرفه‌ای را مورد سؤال قرار می‌دهند. آیکوم از طریق کمیته‌های خود، برای متخصصین موزه‌ها در صحنه بین المللی، زمینه‌هایی فراهم کرده تا بتوانند برای مقابله با چنین مسائلی حساسی به تجربیات دست اول دست، یابند. این گزارش در برگیرنده یک کتابشناسی از کارهای اخیر، در زمینه استرداد و بازگشت اموال فرهنگی است که از سال ۱۹۸۹ به بعد، به مرکز اطلاعات موزه‌ای آیکوم - یونسکو رسیده است.

نظر به اینکه کتابشناسی این گزارش، ۳۱ عنوان به زبانهای اروپایی را در بر می‌گیرد، ناگزیر به همان صورت و شیوه تنظیم شده در آیکوم، چاپ می‌شود. از این رو، خوانندگان می‌توانند مطالعه این کتابشناسی را از آخرین صفحه مجله آغاز کنند و در صفحه ۶۸ به پایان برسانند.

سردبیر